

FERRARIA

DUCATUS

Itiones Pontificis Maximi, five sedis Apostolicæ, descripturus, initium faciam; ut in aliis, ab occidente, ubi primum occurrit FERRARIENSIS Ducatus, qui ab oriente habet mare Adriaticum, à meridie Bononiensem agrum cum Romanula, ab occidente comitem Mirandulanum, à septentrione autem Polecinium Rhodiginum.

Termini.

Ferraria
Nomen.

Ferrariæ unde nomen datum, valde variatur. Quidam à *Frattis*, quæ lingua vernacula *Virgulta*, *Prunæque Silvestria*: nonnulli à *Fabro* quodam *Ferrario*: sunt qui à *Ferro* derivant, quotannis ab incolis olim census nomine Ravennatibus pendendi solito; uti *Argenta* ab *Argento*; *Auriolum* ab *Auro* præstando. Veritati maxime consentaneum, *Ferrariam* nuncupatam ab *Ferrariola*, quæ trans Padum erat, colonis huc ex Theodosii Imperatoris decreto translatis, anno cccc xxxiii: quo tempore vicus fuit absque muris ab Smaragdo Exarcho, circa annum 10xcv fossa mœnibusque septus; paulatimque ita auctus, ut tandem in nobilissimam civitatem commutatus fuerit; vetere Præfulatu ab Vitaliano P. M. huc circa annum 10clviii traducto; aliisque duodecim pagis finitimis illi subiectis ab Constante II Imperat. qui multa ipsi largitus est privilegia. Hodie *Ferraria* audit. Conditam ab *Trojanis* cum *Murina*, *Cremona*, *Ateste*, *Vicentia*, *Placentia*, *Verona*, *Aquileja*, *Concordia*, *Mantua*, & aliis, adferit ex novitiis scriptoribus *Gabriel Venetus*. Adfiderit ripæ *Padi* amnis, quo qua Ortum Austrumque respicit, adluitur. Cœlum ipsi crassius, ob situm palustrem. Plateas habet rectas, longas, amplas, quarum plerasque *Leonellus Marchio* primum coctis stravit lateribus. Aedificiis cum publicis, licet non magnis; tum privatis supra modum est ornata. Maximum est urbis *Fanum*. *Arx* illi duplex, una ad flumen, altera è regione *S. Georgii*, *Ducis* sedes; utraque satis munita. *Populo* frequens, rebus ad vitam necessariis abundat. Non inamœna inter primas *Italiae* urbes merito censenda; caput sedesque *Ducatus Atestinæ* familiæ, nobilitatis & antiquitatis stupendæ: sub qua inclyta gente maxime *Nicolao* tertio, & *Hercule* primo, mirifice crevit cum opibus, tum aedificiis publicis, adeo ut de hujus urbis laudibus non fide poëta egregius *Iulius Cæsar Scaliger* cecinerit:

Inclita, quæ patulo fruitur Ferraria cœlo,
Reginas rerum limine ditat aquas.
Italia.

Aurea nobilitas, studiorum nobilis oçi
Ingenia, audaci pectore prompta manus;
Magnanimique Duces, genus alto è sanguine Divum:
Perfugium profugis mœnia sancta viris.
Vos me luctificæ redeuntem è stragis acervis,
Quos vetus ex ima sede Ravenna gemit;
Germano in pugna amisso, fortique parente,
Quo matri victæ vita dolore fugit;
Ornatum elogiis, decoratum nomine regum,
Auctum Felsinea restituitis ope.
Salvete Heroes, & quæ sanctissima tellus,
Fratrique ac matris, patris & ossa tegis.

Familias habet celebres & opulentas. Legitur olim in fide fuisse *Cæsarum*, *Pontificum Romanorum*, & *Exarchorum*. His aliquoties auxilio fuit contra *Langbardos*, quorum Regem *Desiderium* quum *Karolus Magnus* debellasset, opidaque *Exarchatus Romano* tradita essent *Pontifici*, hæc *Cæsareo* fere paruit Imperio: dein circa annum 1101 ab *Henrico III Imp.* bello subacta, & *Matilda Comiti* adtributa, ab eaque rursus *Pontifici Romano* donata, & aliquamdiu possessa; tandem circa annum 110xcv *Marchionum Atestinorum* subdita est imperio, rursusque anno 110xcviii *Clementis VIII, P. M.* opera *Sedi Apostolicæ* restituta. Concilium hic celebrarunt *Eugenius III, P. M.* anno 110ccccxxviii; cui *Græcorum Imperator Ioannes Palæologus* & *Iosephus Patriarcha Constantinopolitanus* interfuere. Gravi terræmotu concussa est anno 11010lxx, & intra bidui spatium prope funditus vastata. *Academiam* ibi instituit *Fridericus II Imperator* in *Bononiensium* contumeliam. Floruerunt in ea magna ingenia: *Angelus Aretinus*, *Bartholomæus Salicetus*, *Felinus Sandeus*, *Andreas Alciatus*, *Guarinus Veronensis*, *Theodorus Gaza*, *Cælius Calcagninus*, *Baptista Guarinus*, *Nicolaus Leonicensis*, aliique. *Bibliotheca* est apud *Carmelitas*, non contemnendam habens veterum codicum copiam. Nobilitarunt urbis nomen *Viri maximi*: *Antonius Beccarius*, *Scodraeus Episcopus*, *Ordinis Prædicatorum* monachus; *Felinus Sandeus Episcopus I. C.* *Hieronymus Savonarola*, *Franciscus Silvester*, summus Antistes *Sodalitatis Prædicatorum*; *Io. Maria Riminaldus*, *I. C.* *Peregrinus Priscianus*, patriæ Illustrator, *Ludovicus Ariostus*, Poëta, Auctor *Orlandi Furiosi*, cujus Epitaphium apud *Benedictinos* tale est:

Hic Ariostus est situs, qui comico
Aures sparsit theatri urbanas sale,
Satyræque mores strinxit acer improbos,
Heroa cultu qui furentem carmine,
Ducumque curas cecinit, ac prælia,
Vates corona dignus unus triplici,
Cui trina constant, quæ fuere vavibus
Grajis, Latinis, vixque Hetruscis singula.

Familie.
Res gestæ.

Academia.

Bibliotheca.

Clari Viri.

Ager.

Cælius